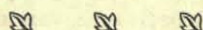


Z. angew. Entomol. 62—124. Quispel, A., De verspreiding van de mierenfauna in het Nationale Park De hoge Veluwe. Ned. Boschbouw T. XIV 258—286. 1942 Dissel, E. D. van, De beteekenis van boomen en struiken in het landschap voor de cultuurgewassen. Ned. Boschbouw T. 15e Jaarg. 52—54. Westhoff, V., T. v. Ent. (Vergaderingsverslag). Stärcke, A., Species, Subspecies, Variëteit en Aberratie. Ent. Berichten. Mei.

A. STÄRCKE.



COUDORPE, DAT VERLOREN GING.

Van het gebied, waarvan ik u nu ga vertellen, en dat als natuurterrein helaas zo goed als geheel verloren is, hebt u misschien nog nooit gehoord. Het is Coudorpe, een landstreek in het Zuidwesten van Zuid-Beveland, die zijn naam ontleent aan een voormalig dorpje. Er is nu nog een kleine buurtschap, een of twee huisjes.

Coudorpe was een weidegebied met talloze heggen en bomen, gelegen tussen de dorpen Driewegen, Ellewoutsdijk en Borssele. Het bestond uit louter weiland, laag, drassig land, en hoge, enigszins golvende weiden; met brede en smalle sloten, en dichte, hoge heggen en hoge bomen tussen de weiden in. In het voorjaar werd al het jonge vee: jonge paarden, die nog niet werkten, jonge stieren, ossen, vaarzen en ander niet-melkgevend rundvee, naar deze weiden gebracht, waar ze dan de gehele zomer bleven. Een ander deel werd bestemd voor hooiland.

Het was er rustig, behalve dan, dat er af en toe een troepje jongens kwam, om nestjes uit te halen, doch dat had, vooral de laatste jaren, niet zoveel meer om het lijf. Het was er een dorado voor vogels, en ook voor de mensen, de bevolking van de omringende dorpen, die vaak wel werden getroffen door de schoonheid en de rijkdom aan vogels. Ook werd de stilte gezocht op Zaterdag- en Zondagavonden, dan was het vrij druk in de groene dreefjes.

's Zondagsmorgens, gingen de boeren vaak eens naar hun jonge vee kijken, en dan zagen ze wel degelijk ook de natuur en de vogels. Want als ik er dan eens een tegenkwam, zei hij b.v. „Noe mojje is di in 't oeksje gêe kieke, bie de brugge, di lei zon môoi kliefje (tureluur) mee viere, en di vlak bie, in d'aage, zit ën tortelduufje”, of een dergelijke opmerking. Eigenlijk hadden ze er geloof ik, allemaal hun aardigheid in, dat er zoveel vogels op hun weiden voorkwamen, en een volgende keer, was het een vlucht Bergeenden aan de drinkput, of een van de talloze zangvogeltjes („'k wist nie a-ter zô-vee veugeltjes wazze, di in Coudurpe is 't frêet”, zei me eens een boer), die ze niet vergeten waren.

Ja, het was er prachtig. Ik heb het gebied gekend, vanaf mijn prille jeugd. Vooral 's Zaterdags gingen we er heen, en dan was het ons, of we daar in oerwoud en prairie zaten. Altijd was er de spanning, dat je door den „koningsjager” kon worden gesnapt; nu, die lag misschien niet voor niets op de loer, want, al gaf hij er niet om dat we ekster- en duiveneieren meenamen, we durfden ook wel andere eitjes mee te nemen. De gedachte aan een troep rovende jongens in een veld waar patrijzen, fazanten en

eenden broeden, zal iederen jachtopziener de haren al te berge doen rijzen. Nu spreek ik, wat die roverijen betreft, in het algemeen, en u moet me er niet van verdenken, dat ik een nestenplunderaar van professie ben geweest. Als ik eerlijk moet biechten, welnu dan, ik heb wel eens eieren uitgehaald en uitgeblazen, maar ik heb er nooit veel plezier aan beleefd. Mijn ouders wilden er niets van horen, en ik zou het niet gewaagd hebben, met uitgeblazen eieren thuis aan te komen. En weldra kreeg ik zelf het goede besef, dat het helemaal verkeerd was; en hoeveel verdriet deed het dan, en hoe woedend was je, als je merkte dat jouw nestje, je kneu of grasmus, die je had gespaard, door een ander was leeggehaald!

Een van m'n makkers, een boerenzoon, dacht er weldra net zo over als ik, en ik geloof dat Arie en ik al vaak zomaar voor het genoeg en het natuurschoon naar hun weiden in Coudorpe zijn gegaan. Op de eigen weilanden, mochten we natuurlijk vrij rondlopen. We haalden er visjes en groene waterplanten voor onze „aquaria”, vingen vlinders met fraaie netten voor de „vlindercollectie”, vonden jonge konijntjes, een arm diep onder de grond (die waren toch wel heel begeerlijk om mee te nemen) en jonge kievitjes met witte halskraagjes. En met veel moeite klommen we naar de eksternesten, die meestal al leeg bleken te zijn, om erg geschrand en vaak gescheurd, weer beneden te komen. Ontzaglijk dichtgegroeid waren de heggen van Coudorpe, want ze werden van onderen helemaal kortgeknabbeld door het vee, zodat ze eerst op een meter of anderhalf hoogte, wat konden gaan uitgroeien. Het jonge vee liep altijd heel nieuwsgierig in kudden achter je aan, en de dorens waren zo dicht, dat je haast niet wist weg te komen, als er eens een jonge stier werkelijk nijdig werd.

En ik herinner me nog goed de avond, dat de jachtopziener naar me toe kwam, en me spontaan de vrijheid liet in Coudorpe. „Ik heb gezien, dat je de beesten met rust laat, je kunt, wat mij betreft je gang gaan”. Het is heel onlogisch, maar ik heb er jarenlang geen gebruik van gemaakt, en toen ik Coudorpe herontdekte, was er al lang een andere jachtopziener en duurde het maar een paar jaar meer, of we zouden het gebied gaan verliezen. Menselijkerwijs gesproken, had het nog jaren en jarenlang onveranderd kunnen blijven bestaan, doch nu is het bedorven, als gevolg van de oorlog en de scheurwet. Wel meer dan de helft van de mooie weilanden is gescheurd, de heggen en bomen zijn gekapt, en als er hier en daar nog eens een oud brokje over is, dan ligt het zo beknelde, dat alle aardigheid er af is. Dat is in 1942 al begonnen, maar toen ik er onlangs zijn moest, en ik de nieuwste ontluisteringen zag, m'n prachtige rozendreefje verloren, tal van weiden weer gescheurd, heggen gekapt, voelde ik direct de drang, om, voor alles verdwenen zal zijn, nog te vertellen van de rijkdom van weleer, als om af te rekenen met dat verleden, dat, als het terugkeert, nooit meer zo mooi zal zijn.

Nu dan. De drassige, waterige weilanden lagen, en liggen, want zij zullen er wel blijven al worden ze eng beklemd tussen het intensief bebouwde land, vlak onder de zeedijk. In dat drasse land broedden zeer veel Tureluurtjes, Kieviten, en op de kale plekken enkele Kluten. Zo hier en daar liggen er namelijk zilte plekken, waar zo goed als niets wil groeien; alleen wat schorreplanten, als Zeekraal, Gerande Schijn-

spurrie en Klein Schorrekruid. Daar kon je de klutennesten vinden en ook vaak de Kieviten. Bovendien liepen er altijd, tot laat in het seizoen Grutto's, die op Zuid-Beveland niet broeden, en Steenlopers rond.

's Winters stonden die weilanden vaak blank, en ook in het voorjaar nog, dan stoeiden er de Bergeenden in het water.

De weiden, verder van de dijk af, waren meestal hoger, en vaak wat golvend van oppervlakte, en ook met drasse plekken, waar orchideetjes groeiden. Aan de sloten en op beschaduwde plaatsen, kwamen in het voorjaar forse pollen glimmend speenkruidblad, gevolgd door de gele sterretjes, en onder de heggen woerden Roberts-kruid, Fluitekruid, Kleefkruid en Brandnetels. De heggen bestonden voor het grootste gedeelte uit meidoorns, maar er waren ook hele stukken met forse Sleedoorns, die in April sneeuwig wit zagen, en in de herfst vol blauwe pruimpjes hingen. Als de Meidoorns bloeiden, geurde het hele land door de overdadige bloei en daarna kwamen de rozen, die hele dreven omzoomden, doorstrengeld met Bramen, Brandnetels, Heggerank en Bitterzoet, tot een soms ondoordringbare massa. Dan rook je niet dan rozen, je stond tot je heupen in de brandnetels, en worstelde met sleedoornspitsen, braam- en rozenranken, waar je met haren en kleren in bleef haken. Doch wat zag je veel! Een kleurige Grauwe Klauwier, die zat te zingen op een dorre rozentak, een kneuennestje vol jongen, midden tussen de rozen, een doorkijkje op een wei met drinkvijver, vol waterranonkel en met een stel bonte bergeenden er in; een paar tortelnesten met doorzichtige witte eitjes, een eksternest als een donkere bol een paar meter boven je hoofd. 't Was een gezang van vogels, van Tureluurs en Kieviten, Fitissen, Kneuen en Grasmussen, Koekoek, Lijster, Merel en Winterkoning, het fijne tiereliertje van de Hegmus en de heldere zang van de Bosrietzanger in de sloot, of soms het heldere geklepper van een Braamsluipertje. Toen er nog hoge bomen stonden, broedden er genoeg grote Bosduiven, later ook nog wel, boven in de hoge struiken.

De Ekster is de laatste jaren nog maar pas wat meer verbreid geworden op Zuid-Beveland, doch in Coudorpe wist hij zich altijd in enkele paren te handhaven.

Er waren ook heel mooie apartigheden in Coudorpe, die nu wel tot het verleden zullen gaan behoren. Zo het baltsen van de Regenwulpen.

Tot diep in Mei zag je deze noordelijke vogels in troepen door de weiden benen, en dan gingen ze soms baltsen, hoog in de lucht, met zulke heerlijke, extatisch-lang aangehouden trillers, dat het een ieder, die het eens hoorde, slechts met heimwee kan vervullen. Dagenlang zag je ze dan wegtrekken, hoog het noordoosten in, en dan waren ze weer alle vertrokken. Bonte bloemen schoten overal in de weiden en hooilanden op, sommige waren rood van zuring, andere geel van boterbloemen of deels wit van de margrietten. Koekoeken vlogen met vijf, zes gelijk over de bloeiende grassen, luid gorgelend en lachend. Er was zo ontzaglijk veel moois, dat je je als een kind zo gelukkig voelde, als je er rond kon dwalen. Welk een panorama had je, vanaf de fraaie vliedberg! Hoe koel en geurig woei daar de wind! En als je over de dijk klom: de heerlijke Schelde en de slikken.

COUDORPE, DAT VERLOREN GING 187

In de herfst bloeide er langs alle wegen en sloten de Heemst volop. Och, er was zoveel, te veel om in klein bestek op te sommen. Zal hier nog ooit iets van terugkomen? Zullen, na de oorlog, de akkers weer weiden worden, en, zullen er dan weer heggen komen in plaats van prikkeldraad? Ik ben er hard bang voor, en het zal jaren duren.

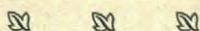
DE BROEDVOGELS.

Wilde Eend: enkele paren, in ruigte aan slootkanten. Bergeend: komt er veel voor, doch broedt weinig, waarschijnlijk wegens gebrek aan nestplaats. Torenvalk: zeer wrsch. brv. in verlaten nesten, echter nooit met zekerheid gevonden. Patrijs: talrijk. Fazant: niet algemeen. Waterhoen: enkel paar in sloot en riet. Kievit: algemeen op het lage weiland. Scholekster: enkele paren, nu soms op bouwland. Kluut: 4 à 5 paren geregeld, ook in '42 nog. Tureluur: talrijk in het lage land. Houtduif: niet talrijk, maar geregeld. Holenduif: was zeer wrsch. brv. Tortelduif: talrijke brv. in de heggen. Koekoek: gewoon, bij Graspieper, Karekiet e.d. Steenuil: sporadisch in boomholten. Zanglijster: talrijk in de heggen. Merel: idem. Hegmusje: regelmatig in klein aantal. Grasmus: zeer gewoon. Braamsluiper: heel misschien in '42. Fitis: vrij algemeen. Kleine Karekiet: weinig, in het riet. Bosrietzanger: heel misschien in '42. Winterkoning: gewoon. Veldleeuwerik: talrijk. Boompieper: enkel paartje. Graspieper: zeer gewoon. Gele Kwikstaart: niet algemeen. Grauwe Klauwier: sporadisch brv. Zwarte Kraai: soms 1 paar. Ekster: vroeger 2 à 3, nu 4 à 5 paar. Kneutje: algemeen in de heggen. Groenling: gewoon. Geelgors: niet zeldzaam in slootkanten e.d.

Geregeld kon men er ook nog voedselzoekend, of op de trek aantreffen: Blauwe Reiger, Ganzen- en Eendensoorten, vooral Bergeend, Wintertaling, Zomertaling, Slob, e.d., Sperwer, Buizerd, Torenvalk, Strand- en Bontbekplevier, Steenloper, Oeverloper, Witgat, Grutto, Wulp, Regenwulp (zie boven), Kok- en Stormmeeuw, Visdiefje (broedt, evenals de Kokmeeuw dichtbij in de inlage van Ellewoutsdijk), Holenduif, Gierzwaluw, Grote Bonte Specht, Boeren- en Huiszwaluw, Kramsvogel (enorme troepen 's winters), Koperwiek, Roodborst (in het winterhalfjaar), Tjiftjaf (op de lentetrek), Witte Kwikstaart, Kool- en Pimpelmees, Boomkruiper, Bonte Kraai, Roek, Kauw, Spreeuw, Wielewaal, Vink, Keep, Putter, Ringmus, Rietgors.

Dan natuurlijk af en toe nog zeldzaamheden.

Een heel merkwaardig stuk cultuurland, dat als een oase tussen het overige lag, is weer verloren gegaan. Wat houden we toch weinig over! HANS WARREN.



DE WULPEN IN DE AMSTERDAMSE WATER-LEIDINGDUINEN IN HET JAAR 1942.

Enige tijd geleden kwam mij een schatting onder het oog over het aantal paren Wulpen dat zou broeden in de A.W.D. Men schatte dit toen op ± 50 paar. Ten einde te weten te komen of het aantal Wulpen voor- of achteruitging, mede in verband met de strenge winters, besloot ik, dit jaar eens speciaal op de „Koning der duinvogels” te letten.

Voordat ik echter iets over de resultaten van het onderzoek wil mededelen, zal ik U eerst onze werkmethode uitleggen.